

Wolfgang Hilbig
Provizorium

PROSTOR

Wolfgang Hilbig
Provizorium

přeložil Petr Dvořáček

PROSTOR | PRAHA | 2014

© S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main, 2000
Czech edition © PROSTOR, 2014
Translation © Petr Dvořáček, 2014

ISBN 978-80-7260-305-3

Knihu finančně podpořilo
Ministerstvo kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

The translation of this work was supported by a grant
from the Goethe-Institut which is funded
by the German Ministry of Foreign Affairs

GOETHE
INSTITUT

Abych mohl napsat svá díla, obětoval jsem svůj životopis,
svou osobu. Již záhy jsem totiž nabyl dojmu, že můj život
byl uveden na scénu právě pro mne, proto, abych se jím musel
zaobírat ze všech stran. To mne smiřovalo s neštěstím
a naučilo mě to považovat sám sebe za objekt.

AUGUST STRINDBERG: *ČERNÉ VLAJKY*

Kráčím temnotou. Vede mne však vůně kručinky.

NICOLÁS GÓMEZ DÁVILA

V Norimberku, v roztráštěném osvětlení jakéhosi *butiku*, se mu náhle cosi přihodilo: po plochých rozložitých schodech krytých kobercem neslyšně sestupoval zužujícím se ohybem nepravidelně točitého schodiště do suterénu, poněkud tápavě, protože jednotlivé stupně byly jako naschvál nestejně široké, když tu se ho náhle zmocnil dojem, že se na něj zezadu cosi vrhlo. Předběhl ho nezřetelný stín, a on vytušil proti sobě napřaženou ruku, ozbrojenou, anebo taky ne, a rychlostí blesku se otočil kolem vlastní osy. Hned v příštím okamžiku ho udivilo, jak skvěle fungují jeho instinkty. Levička mu automaticky vystřelila od boku, zkřížila cestu hrozivě zdvižené paži a suše třeskla o čísi čelistní kost, jež se ještě ani pořádně neocitla v jeho zorném poli. Snad by to bývalo stačilo, a přece hned nato pravou rukou, posílenou lehkým zhoupnutím v kolenou, udeřil protivníka rovnou na solar, na ruce sevřené v pěst ucítil kostěný knoflík ležerně zapnutého saka, na který přesně zacílil, a když se zbývající razancí švihl pravicí vzhůru, těsně podél těla toho druhého, knoflík uletěl a sako se prudce rozevřelo; tenhle zvedák chlápka už dokonale rozhodil. A zatímco se drobným úkrokem vzad snažil potácivě zase sebrat, plnou silou zasáhl jeho nekrytou hlavu dalším levým hákem; to toho týpka vyřídilo, úplně se sesypal.

Chlap s heknutím klesl na zábradlí, celý na něm sklapl jako nůžky, pak se sesul nazad, s rámusem dopadl na schody a tam, ještě než zůstal ležet na břicho, se málo elegantně překulil dozadu a při tom povalil stojací lampu, která okamžitě zhasla. Přesto bylo v přítmí vidět, jak se té postavě sypou z rukávů kusy rozbitých údů, a pak se její obličej, nepřirozeně stočený až dozadu, zakřivil do vyčítavého úšklebku. Oblakem prachu pronikaly zdola z prodejny *butiku* hlasité výkřiky; C. si oklepal sádrový prach, překročil rozbitou figurínu z výlohy, o které si myslel, že ho přepadla, a odcházel, zmatku za

svými zády si nevšímáje; mírně zrychlenou, ale klidnou chůzí opět vyšel do jasného odpoledního slunce na Breite Gasse. Potřásl hlavou a rozhlédl se na všechny strany; spolkl přitom cosi jako pozoruhodně špatné svědomí: jeho protiútok byl nepochybně až příliš prudký, pravděpodobně by byl klidně stačil jen jeden z obou těch direktů.

Nic se nedělo, odpoledne bylo normální, všechno působilo naprosto normálně, na Breite Gasse panoval každodenní shon konzumentů, v němž se mohl úplně nenápadně ztratit. Právě teď, pár hodin před zavřením obchodů, bylo zvlášť rušno; nebylo nikoho, kdo by kolem třpytivé šňůry obchodů procházel pomalu, kdekdo spěchal a po něčem dychtil a na tvářích lidí se odráželo přesvědčení, že ti všichni slouží nej-spravedlivější věci na světě: shoppingu. Dole u chodníku ulice protínající Breite Gasse se to netrhlo taxíky, sotva některý zastavil, už mu na zadní sedadla nebo do kufru někdo házel nadité igelitové tašky, jeden vůz za druhým se plnil zákazníky a jeden za druhým odplouval, ladně a hravě, aby uvolnil místo autům najíždějícím za ním, a s tichým vrčením mizel do míst za někdejšími hradbami nebo dál do okrajových čtvrtí, kde taxíky nabíraly zase nové, dosud neuspokojené zákazníky a svázely je k pěší zóně. Tak to šlo ve stálém koloběhu života pořád dokola, jak se kdysi kterýsi prezident, buď prezident banky, či spolkový prezident, konzervativně a obratně vyjádřil v jedné řeči z kolotoče svých projevů; a tramvaje zastavující u nádraží se otevíraly a vyplivovaly přívaly kupujících, kteří se okamžitě rozbíhali po pěší zóně. A pod dlážděním se sem hnaly vlaky metra, a ty podle pokynů hlasu znějícího z reproduktorů taktéž vypouštěly zástupy zákazníků a okamžitě je směřovaly na hustě obsazené pohyblivé schody, jež houfy lidí katapultovaly do jasu nákupní čtvrti. A tam se ti uspokojení mísili s těmi dosud neukojenými, a mísili se i opačně; podvedení splývali s nepodvedenými a všichni své podvodníky samým štěstím objímali, když vstupovali do butiků, do shopů a drugstorů a galerií, a kupovali a platili, a opět platili a lehkou rukou podepisovali své šeky. A když byli zase na Breite Gasse, zářili odleskem své likvidity a každý z nich byl natolik

výtečný a významný, aby si mohl nést v srdci boží přízeň. Tak tu kráčeli, převyšování věžovím nedalekých katedrál...

On zatím seděl zalit potem ve stínu jednoho ze slunečníků roztažených nad stolky před vchodem do kteréśi cukrárny a snažil se upíjet chladnoucí kávu co nejpomaleji; sklenici vody, kterou si ke kávě objednal, vypil jedním rázem.

Tady je tedy lidí ažaž! pomyslel si dotčeně a přihlížel lidskému shonu. Postav habaděj, i na tlustý román by jich byl nadbytek. A dokonce by se jimi mohla uspokojit i kritika, literární kritika, jež se od blahých dob postilionů pořád zabývá počtem nositelů děje ve vyprávění. Osoby, osoby a zase osoby, ustavičně ta samá písnička. Proč bych na to měl ale přistupovat i já... já musím hledět, abych sám ze sebe zase udělal osobu. A svůj zápas s kritikou jsem už vzdal, dřív než začal. - Byla to taková trochu velkohubá řeč, která patřila k jeho zvyklostem, když byl se sebou sám a vyměňoval si názory, většinou o literatuře, s jakýmsi mlhavým protějškem, často ve chvílích, kdy se musel zotavit z nějakého předcházejícího rozrušení.

Ve směru, kterým náhodou hleděl, aniž věděl proč, se kdesi nad vysokými budovami stojícími nalevo od nádraží nořilo slunce do mlžného oparu vznášejícího se nad městem; ještě jednou, jako z posledních sil, zažehlo slunce v tom oparu svou pronikavou září a zdálo se, že se žhoucí barvy vylily šířmo shora na ulici. Nastával večer, čilý ruch vůkol jevil první známky únavy. V hradbě aut při okraji chodníku, ještě před chvílí bez jediné mezířky, se uvolňovala místa na zaparkování, jež už další auta nezaplňovala, proud lidí valící se do pěší zóny začal slábnout, zato tím víc jich odcházelo. Jakmile se u stolků před cukrárnou najednou objevila volná místa, bylo nádobí odklizené už jen ledabyle, protože největší provoz skončil. Mladý pár, který s ním seděl u stolku, zničehonic vyrazil ven, jako kdyby jim v hlavě zazvonil nějaký signál. Předtím do sebe oba se zarputilým výrazem ládovali velká sousta jahodového dortu se šlehačkou; víc než třetinu nechali na talíři. A neopomněli ho dezertními vidličkami rozšťouchat a rozdrolit, takže se už nedal nijak zužitkovat. Považovali

snad C-ovy pohledy za pohledy hladovějícího člověka, když tak fascinovaně přihlížel tomu, jak se cpou? Chyba lávky, v očích mu svítila žízeň. Důvodem jejich překotného odchodu bylo něco jiného, totiž zklamání z toho, že už je osmnáct hodin třicet minut, a že je tedy načase opustit nákupní čtvrť. Před vchody do velkých obchodních domů stáli muži s klíči a posledním zákazníkům, kteří se v labyrintu zboží opozdili, znovu otvírali skleněné dveře, jimiž tihle opozdilci unikali s brunátnými obličejí na ulici: Je po všem! Prázdný bude večer, nekonečná následující noc. Tak houževnatá a tíživá je nastávající tma, jež nemá daleko k velikému Nic, a tak obtížná odpověď na otázku, zda zítra prožijeme zase tak pěkný nákupní den. V temnotě se nebe nad městem možná potáhne mraky - ó, to nevypočitatelné září! V jedovatém červenožlutém barevném výluhu se slunce skrylo do oparu a zbývající teplo už nebylo s to spalovat v koutech města jeho pachy. A ty se nyní osmělovaly vycházet ven: ze stok stoupal nevysvětlitelný puch vylitých přepálených tuků a usedal jako mýdlovitý pot na propletence vzorců na igelitových ubrusech před kavárnou. Hmota malinového želé ze zbytků jahodového dortu se v teple rozpustila a na talířcích se v kalužích zmítalo několik vos, které padly do pasti barev a vůní. Kavárna měla mít otevřeno do dvaceti hodin, ale toho člověka, který tu zůstal sám a který už hodinu seděl u zpola nedopitého kafe, na jehož světlehnědém povrchu plavalo žluté mastné oko, které se po zamíchání mléka nerozpustilo, člověka, jenž si už nehodlal dál nic objednat, už dlouho stíhaly kosé pohledy personálu, jedné blondýny a jedné brunety, obou neurčitého věku. Na co myslí tenhle člověk, jenž se zdržuje na okraji nákupní čtvrti zcela zjevně bez auta? Neměl ovšem nic, co by transportoval, neboť jeho kořist pozůstávala pouze z jediné tenké čtvercové igelitky o rozměrech zhruba třicet centimetrů na šířku i na výšku. Se vši pravděpodobností si koupil jen jedinou gramofonovou desku a tady u toho stolku si objednal jen jedinou kávu, minerálku k tomu, a když mu ji naservírovali, hned zaplatil. Bez jediného feniku spropitného. Bylo obtížné takový typ člověka někam zařadit, podle přízvuku nebyl

z Norimberka. To spíš možná z Východu, ale jak by se člověk z Východu dostal do Norimberka, žejo, tady něco nehraje.

Nijak se nepodobal ani třem pivařům, co zasedli k jednomu vzdálenějšímu stolu u kraje chodníku a hodili před sebe na ubrus klíčky od auta. Tři mladší muži, ne však příliš mladí, a klíčky od tří různých aut, doplněné firemními symboly příslušné automobilové značky se zlatavě nebo stříbřitě se lesknoucími ozdobnými přívěsky. Znuděně si s tím kusem kovu, který jistě nebyl levný, pohrávali a co chvíli s ním elegantně zatočili kolem prstu. Všichni tři měli na sobě pestrobarevné košile rozepnuté až skoro do pasu, a odhalovali tak ze solárka opálenou pokožku i kadeřavé, světlé či tmavé ochlupení hrudi: hned bylo vidět, že něco dělají pro své tělo. Přílehlavé krátké rukávy jim těsně obepínaly muskulaturu ramen a paží; dva z nich vystavovali na odiv barevné tetování, všechny tři zdobily zlaté náramkové hodinky s náramky z drobných článků, rovněž zlatých, a zlato řetězů se jim třpytilo také v ochlupení na hrudi. Dolévali si pivo, láhev při tom drželi třemi prsty, v paprscích večerního slunce dávali zazářit ozdobám zápěstí a soustředěně dbali na to, aby pěna nepřesáhla okraj sklenice na stopce... Když je C. při pití pozoroval, uvědomil si, jakou má řízeň; popíjeli v pravidelných intervalech a po malých doušcích. Na tento způsob pití by se hodilo označení: máme na to. C. tohle nikdy neuměl; nevšímali si ho, byli si vědomi toho, že je s náležitou vážností sledují obě dámy z obsluhy... a přitom se bavili pozorně a zároveň způsobem poněkud přezíravým. Stále mluvil jen jeden z nich, ostatní poslouchali a při tom se tu a tam, jako na znamení tichého souhlasu, napili piva. Jeden, ten bez tetování, jemuž C. viděl do tváře, si po každém hltu pečlivě setřel z mohutného kníru pěnu a pak si velmi precizně a zdánlivě mimovolně zakroutil špičaté konce těch vousů vzhůru; a když na něho při mluvení přišla řada, dlouhé, nahoru ohnuté konce vousů se na nepřilíš širokém horním rtu začaly pohupovat, a C. fascinovaně přihlížel, to pohupování vypadalo jako let vzdalujícího se supa. Dámy z obsluhy se vláčně vlnily a svými boky kroužily kolem dosud neuklizených stolů. Skládaly nádobí na tác

a z tkaniva ubrusů lehce vymetaly drobky; čas od času mizely v útrokách kavárny. Před C. zůstaly zbytky koláče netknuty; cítil se oprostěn od veškeré pozornosti okolí a pomyslel si: Je po všem...

Po všem! opakoval, a bylo to už jenom jako ozvěna ze sna. Je po všem a příliš pozdě na to hlásit se zpátky. Za pár okamžiků zmizím kterýmsi směrem do nitra tohoto města. Něco náhle skončilo, něco šlo stranou. Třeba najednou otevřu oči a uvidím, co to bylo...

Byl v Norimberku, ale pořád to ještě nechtěl vzít pořádně na vědomí. Přišel odkudsi odjinud, ale teď byl v Norimberku, ve městě, ve kterém se jistá sorta mladších opelichaných elegantů krásně obšlehnutým císařvilémským knírem. Norimberk je město reminiscencí, město nápodob; měl dojem, že v tomhle městě se rozmnožil každý grán lidského bytí, jen aby se mohl prodávat v buticích.

Ocitl se tedy ve městě, ve kterém bylo možné s absolutní jistotou zmizet beze stopy. Pokud zmizí doprava, směrem ke starému středu města, přetne ještě jednou pěší zónu, teď téměř jako po vymření, a dojde k takzvané Hradské hoře, kde se všechny cesty najednou zvedají prudce vzhůru. Tady se každá procházka mění v únavný výstup, nic pro kapacitu jeho plic, jež bývaly kdysi plicemi sportovce. Ale to patří do jiného života. Před soumrakem se v pozdním létě ukládali na prázdné ploše u hradeb hradu ti, již bývají označováni výrazem baťůžkáři, společně s nepřehlédnutelnými skupinami části norimberského dorostu, která sama sebe považovala za mládež protiměšťáckou. Vypadalo to, mělo to vypadat tak, jako by se na hrubé dlažbě těch plácků rozložil vojenský tábor zběhlých a rozprašených žoldněřů; vystavovali se tam posledním paprskům už klesajícího slunce. Alternativní póza byla po tu krátkou dobu, kdy bylo ještě světlo, tady nahoře živena pocitem, že vzdorují konzumnímu rauši, jenž o stupeň níž, na úrovni, kterou nebylo třeba tak namáhavě zdolávat, právě vyprchal. Uprostřed houfu postav popíjejících víno a pivo začal hrát někdo na kytaru a zdálo se, že upoutal pozornost. A dokonce dosáhl toho, že C. zpomalil krok... Čím je tahle hudba

tolik přitažlivá? Momentálně pouze tím, že C. opět pomyslel na svou desku, kterou si chtěl přehrát, hned jak přijde domů.

Mezi těmi, co posedávali nebo polehávali na dláždění, se pohybovali i lidé, kteří si chtěli scenerii jen prohlédnout, ale ani k těm C. nepatřil. Tihle byli lépe nebo draž oblečení, v každém případě to byli lidé, kteří už necítili povinnost navlékat se na důkaz své stavovské příslušnosti do džínového obleku nebo do odrbané kůže, anebo zrovna neměli chuť soukat se do téhle ideologicky těsné konfekce, tedy všichni ti, kdo vyřídili všechny nákupy ke své spokojenosti a svou kořist nechali doma. Teď kráčeli vzpřímeně po Hradské hoře, všemi jejich póry prýštila tolerance, jakou nepochybně vyžadovali i pro sebe, totiž aby si jich nikdo nevšímal, a toto privilegium jim bylo velkomyslně udíleno. Se vztyčenou hlavou procházeli dýmem z opékaných klobás, který se táhl ve výši nosu za pivními výpary a kroužil kolem celé Hradské hory. Všechny stánky vůkol byly otevřené, toho večera na konci léta nečekaly na zákazníky marně. C. chtěl být už u sebe, chtěl si poslechnout tu desku, opakoval si to pořád dokola. A *nechtěl* se zastavit u některého z kiosků s pivem. Nepatřil tady ani k jedněm, ani k druhým, nepatřil k těm, co se tu povalovali, ani k těm, kteří mezi tím vším procházeli a celé to obhlíželi. Tahle svoboda nebyla nic pro něho, neboť on byl mnohem svobodnější. Zdrojem jeho nesvobody byla mnohem větší svoboda, neboť nepatřil ani na tuto stranu světa, na níž se leželo a zevlovalo, ani na onu druhou stranu, kde člověk toužil, aby tady mohl ležet...

Pohyboval se teď chvatně, hledal mezi skupinkami sedících co nejkratší cestičku; jen jednou se zastavil, když se mu před nohama po kočičích hlavách rachotivě kutálela z kopce prázdná láhev od vína, než ji kdosi zastavil. Deska se mu plandala u levé nohy, protože si zavěsil igelitku na zápěstí a ruku strčil do kapsy; volnou rukou kouřil, pěkně to šlo k jeho cílevědomému výrazu. Když opouštěl Hradskou horu, už si nemohl zastírat, že jeho převládajícím pocitem je silná žízeň. Dvakrát nebo třikrát se zastavil před některou z hospod s dveřmi dokořán, nejspíš kvůli tomu, aby dovnitř vpustili čerstvý večerní

vzduch. Přinutil se jít dál, až konečně našel taxík a nastoupil do něho.

Řidič jen párkrát zatočil volantem, a už byl na místě. Vzpomněl si, jak jednu dobu – už to bude nějaká chvíle – se nechal, úplně dezorientovaný, a to tehdy skutečně byl, skoro každý večer odvážet do svého bytu taxíkem. A jak často se stávalo, že uculující se řidič zahrnul jen za dva rohy, projel uzoučkou vedlejší ulicí a za minutu zastavil u jeho dveří. Byl by býval zřejmě dezorientovaný i bez toho kvanta alkoholu, které vypil, v západoněmeckých městech se prostě nevyznal. Celé dlouhé měsíce se v Norimberku absolutně nebyl schopen vyznat, stejně jako pár měsíců předtím v Hanau u Frankfurtu nad Mohanem, i když to bylo malé město a vypadalo jako nalinkované podle pravítka. Západoněmecké ulice nejsou nikdy tmavé a jsou zaplaveny takovým množstvím ideogramů, ikoněk, piktogramů a dalších symbolů, že je vyloučeno vybrat si z toho nadbytku znaků pár záchytných bodů a zapamatovat si je. Vládne inflace opěrných bodů, každá opora je tudíž správná i chybná zároveň, ze systému písemných znaků se znovu stalo médium analfabetismu.

Ještě ani teď se v Norimberku moc nevyznal... teď, když už bylo načase se tu vyznat. Bylo totiž třeba počítat s tím, že si zde bude muset poradit sám. Ale s tím musel počítat už víc-krát, a nakonec tomu tak nebylo. A nevyznal se ani v čase, byl dezorientovaný i ohledně doby, po jakou se tu už zdržuje. Jenže to taky bylo méně zajímavé, je tady, to je hotová věc, a pobývá tu v přítomném čase, v čase den co den znovu přítomném, a s tím se musí srovnat. Když se ho někdo zeptal, často odpovídal, že je tu už skoro rok... a vzápětí si uvědomil, že to už jsou dva roky. Nebo dokonce víc... bylo to, jako by se zdráhal procitnout a nabýt jistoty o tom, kolik let že to tady v Norimberku už existuje. Kolik z času vyhrazeného jeho životu tu uplynulo. Pořád ještě měl v hlavě zafixován jen ten jeden rok... a nevy- lučoval, že až uběhne třetí rok, neuvíznou mu v hlavě ani ty další roky, a možná to bude stejně i po pěti letech.

Takhle to bylo už od začátku, ve stavu polomrákotného vědomí sem už přijel, celé měsíce všem zamlčoval, že se

přestěhoval do Norimberka. A jako by to chtěl utajit, nechal si i svůj malý byt v Hanau, převážná část pošty chodila ještě řadu měsíců do Hanau a na základě písemné žádosti mu ji dosílali. Přišel sem jako v hypnóze. Hypnotizovaly ho jeho vlastní myšlenky, co kroužily kolem jedné ženy. Kroužily kolem ní a jejího obrazu, a absolutně z ní nebyl schopen učinit skutečnou ženu jako takovou. To se mu nepodařilo ještě u žádné ženy.

Když už se nedalo skrývat, že změnil místo pobytu, mumlal do telefonu cosi o cenově výhodném bytě, a dokonce to ani nebyla lež. – Ale tvůj byt v Hanau byl taky výhodný, oponoval ženský hlas na opačném konci drátu. Dokonce ještě mnohem výhodnější. – C. velmi dobře postřehl potemnělý tón v hlasu i narůstající napětí, které se v každém okamžiku mohlo proměnit v pronikavý jek. Byt v Norimberku mu sehnali, vysvětloval, tehdy prostě musel bez velkého uvažování brát, co je. Hanau se navíc podobá Lipsku víc, než by mu bylo milé... – Takže tobě se v Lipsku nikdy nelíbilo, řekl hlas zklamaně, a možná že se ti nikdy nelíbilo ani u mne. – To je nesmysl, odporoval. Ty nejsi Lipsko, jen tam žiješ. – A protože se ti v Lipsku nelíbí, nevrátíš se. – Tyhle obavy jsi měla vždycky. – A vůbec, jak je vlastně možné, že ti i v Hanau sehnali byt? Ty se ani nemůžeš chtít vrátit, když ti v jednom kuse shánějí byty! – C. s hrůzou poslouchal, jak hlas v Lipsku prostupuje vzlykot. Aby to zažehnal nějakým hloupým vtípem, řekl: Já mám totiž kdesi tady pár mecenášů. Těm vůbec není zatěžko mi něco na rok sehnat. Ale po roce by to už začalo být vážné, však víš, co si o tom myslím... – Chceš říct, že máš nějakou mecenášku! Chceš mi sdělit, že po tom jednom roce, kdy by to už mohlo být vážné, se s ní zase rozejdeš...

Co to tady vykládá za nesmysly! Samozřejmě nebyla pravda, že mu byt v Norimberku někdo obstaral; hledání mu tehdy připadalo jako pekelná záležitost. Tu hloupou větu řekl jen proto, aby odvedl pozornost od pravého důvodu svého stěhování do Norimberka. Nepodařilo se mu to, a hlas v Lipsku se zlomil do křečovitého pláče.

Po takových rozhovorech v bytě nevydržel už ani minutu

a vždycky co nejrychleji vypadl do hospody. Tam promlouval sám k sobě jako k nějakému nemocnému, vždyť nakonec, říkal si, není vůbec žádná lež, že tohle ubytování je naprosto provizorní. Pod vlivem alkoholu myšlenky na ženu v Lipsku pozvolna zcela potlačil: vrchu zase nabyla žena v Norimberku. Jenže ta za žádnou cenu nestrpěla, aby se u ní objevil, když z něj táhne alkohol.

Přítom to bylo tak, že alkohol jeho lásku k ní stupňoval až za hranici toho, co sám považoval ještě za věrohodné, a až po upovídánost, u něho jinak neobvyklou. Když alkohol přestával působit, opět vystřízlivěly i jeho city a on se jenom děsil pomýšlení na to, co všechno jí v předchozích hodinách navykládal. Dělal si starosti, jestli dokáže po uplynutí vymezené doby svého zdejšího pobytu uložit tyhle city ad acta: asi tak, jako si člověk ukládá kamsi do podvědomí nosnou literární látku. Ptal se sám sebe, zda se mu podaří od svých citů oprostít, až se odtud zase odstěhuje.

S bytem to pravděpodobně zvládne snadno. Nikdy se ani náznakem nechystal zařídit si ho do obyvatelné podoby. Až na matraci na podlaze zely pokoje první měsíce prázdnotou. Trvalo celou věčnost, než si opatřil stoly, židle a police na knihy; to už měl za sebou skoro polovinu pobytu v Norimberku. Police byly sice sestaveny, nebyly však zaplněny knihami; v regálech se vršily hrnce a pánve, v jiném oddíle se hromadily košile a spodní prádlo. Na kuchyňském stole stál celou dobu umělohmotný příborník, i když na něj měl pod dřezem prázdnou zásuvku, a vidličky a nože nebyly naskládány v přihrádkách příborníku, ale povalovaly se všude možné kolem, takže deska stolu byla skoro nepoužitelná. Bylo to, jako by musel dávat bez ustání najevo, jak provizorní charakter ta jeho existence má. Jako by si musel dát velkou práci s přesvědčováním, že tomu tak je. S přesvědčováním koho? Sebe sama?

Byl to však jen výraz depresivní nechuti cokoli dělat, posilované alkoholem, a ještě víc fázemi vystřízlivění, které už vůbec nesnášel. Několik nevyprázdněných stěhovacích krabic, které v bytě pošupoval z rohu do rohu, nešlo přehlédnout, přímo bily do očí. Byly plné knih, rušily jeho klid, ale

co rušily, nedopřávaly mu ani špetku klidu. Reagoval podrážděně, když se ho někdo zeptal na symbolický význam těch nevybalených beden. Anebo když si na ně sám vzpomněl, protože symboličnost tohoto stavu nešlo přehlédnout. Zvlášť dvě z těch beden byly něčím... *nezpracovatelným*. Byly sice tady, stály před ním, ustavičně mu překážely, ale byly zpřítomnělou ztrátou...

Už dávno dospěl tak daleko, že většina z jeho úvah se dala završit jedinou otázkou, navýsost jednoduchou a použitelnou na všechno možné: Kam jít? - Byl přesvědčen, že tahle otázka ho vlastně ovládá odjakživa, teď si ho však podmanila už téměř výlučně. Nyní mu vytanula na mysl na každém kroku, když někam šel či snažil se jít. Dorážela na něho tím víc, čím miň si na ni chtěl odpovědět. Potlačoval ji, jenže ho pronásledovala, sotva vyšel na ulici nakoupit pár běžných věcí, a co horšího, přepadala ho i v bytě. Od doby, co se nastěhoval do bytu tři plus jedna se sprchovým koutem, a měl tedy k dispozici tak ohromné obytné prostory, jaké do té doby nepoznal, se stávalo, že uprostřed chůze po parketách najednou ztuhl jako solný sloup, jakoby nechtěně se ohlédl a spatřil Gomoru, a zmateně se ptal: Do kterého pokoje mám jít? - Ke svému psacímu stolu máš jít! odpovídal si. To pak taky udělal, ale sotva napsal na papír pár vět, ucítil, jak se kdesi v jeho nitru rozmáhá žízeň, která ho ze židle zase zvedla. Nejstrašnější nejistota se ho pravidelně zmocňovala tehdy, když dole na ulici postřehl, jak mimovolně, jako by to jinak ani nešlo, pomalu stáčí kroky k malému náměstíčku nesoucím Schillerovo jméno. Chodil tam pětkrát denně a to náměstí vždycky obešel; jako v hypnóze, jako naprogramovaný automat byl stále na cestě na Schillerovo náměstí. Jenže dnes ho tam nikdo nečeká! Tohle léto se cosi najednou zlomilo, mezi něj a ženu, která tam bydlí, se vkradl jakýsi odstup. Jejich hovory se omezovaly na jednoslabičná sdělení a obsahem konverzace se staly jen praktické věci; pořád častěji, když se jí na něco zeptal, odpovídala: O to se nemusíš starat, já to zvládnu sama. Anebo říkala: Nemusíš si dělat starosti, je mi líp, než si myslíš. - Už dřív po něm několikrát chtěla, aby jí nějakou dobu dopřál

klid, ale tentokrát měla její obrana jiný charakter. A pak se najednou dozvěděl, že tady není. Odjela... Zdálo se, že tomu tak skutečně je, protože přede dveřmi nestálo její malé auto. Po neúnavném dotazování mezi všemi známými se nakonec dověděl tohle: pobývá v Mnichově, mimo jiné proto, že prý potřebuje, aby mezi ní a jím byla trochu větší vzdálenost. Pokud přistoupí na to, že ji nechá nějakou chvíli na pokoji, jednoho dne se určitě vrátí...

A tak se zase vydal na zpáteční cestu. A protože v opačném směru byly na jeho cestě skoro jen samé putyky, zase se hned vrátil do svého bytu a tam pak rázoval z pokoje do pokoje. - Na dvoře vedlejšího domu, pod oknem místnosti, kterou si vybral za pracovnu, štěkali lovečtí psi řezníka ze sousedství, štěkali tam dlouho do noci.

Měl představu, kde se žena z Norimberka v Mnichově asi zdržuje, ale neodvažoval se tam zavolat. Žili tam jedni manželé, její přátelé, bydleli každý zvlášť, a protože muž jezdil na delší služební cesty, jeho byt se často na několik dní, někdy i na několik týdnů uvolnil.

Také C. tam už byl, minulou zimu tam pobýval dva tři týdny; později se poeticky vyjádřil takto: do Mnichova byl vržen osudem. Mnichov ho přitahoval odjakživa, pochopitelně že ne zrovna v zimě, na jaře nebo v létě se k němu však jeho cesty vždycky kruhem stáčely. To, co si o tomhle městě přečetl, bylo živnou půdou pro zbytek jakéhosi romantického citu v něm: *München* mu znělo jako *Italien* (ostatně se jménem *Wien* to bylo taky tak); a s takovým nadneseným optimismem v srdci dojel tehdy na mnichovské Hlavní nádraží.

První, nač mu padl zrak, byl obrovskými písmeny vyvedený nápis pod střechou, jenž velebil Mnichov jako *Město světoznámých piv...* Už tenkrát začal své nekontrolované pití považovat za problém. Takže nic o Staré pinakotéce, světu tohoto města vévodí pivovary, to dávají člověku zřetelně najevo už na nádraží. A následující čas nabyl podoby boje s ambicí tohoto města, což nepostrádalo jistou dávkou humoru, neboť do mnichovského světa stejně nepronikl: jeho cesta v zásadě skončila už na tom nádraží.

Už necítil příslušnost vůbec k žádnému světu. Uvědomil si to právě za těch zimních dní v Mnichově, anebo si to ani pořádně neuvědomil, jen se začal pohybovat jako sibiřský zálesák, kterého osud zavál do moderní západní metropole. Dva roky zkušenosti na Západě mu byly najednou k ničemu, ocítl se v podivném víru, který ho neodvratně stahoval zpátky a dolů. Rázem si uvědomil, že vlastně pochází z jiné země... na to v uplynulém roce téměř zapomněl, a tohle zapomnění mu teď začalo připadat jako nemoc. Nedokázal to přesně vysvětlit, bylo však možné mít za to, že předešlý rok se z něho stal Nikdo. Přede dvěma lety, tedy předminulý rok, bylo ještě všechno jinak: tenkrát měl v kapse vízum a ustavičně a usilovně vyhlížel moment, kdy uplyne čas, jenž mu byl tím papírem poskytnut. Ale fakt, že platnost víza nakonec vypršela, nakonec ignoroval a v západním Německu zůstal: od toho okamžiku začalo jeho zapomnění.

Byly dny, kdy zapomínal, čím to, že mu to vízum dali. Žádal o ně ze svého statusu spisovatele, a taky ho dostal; byl to sice komplikovaný proces, ale nakonec vyústil v žádoucí výsledek. Jenže on ten status spisovatele, jak to zbytečně těžkopádně vyjadřoval, minulý rok ustoupil natolik do pozadí, že ho bylo třeba považovat za ztracený. – V zemi, ve které se zdržuje, se za spisovatele nehodí, pomyslel si.

Náhle začal přemýšlet, jak vlastně ke zmíněnému statusu přišel, ale nic ho nenapadalo. Viděl cosi jako les plný stínů, když na to myslel, les, ve kterém se rozhostila temnota... onu krajinu, ono psychické území rozkládající se kdesi stranou, za hranicí, přes kterou už nemůže zpátky. Jak by tady, kde se teď zdržuje, mohl nalézt zase cestu ke svému statusu spisovatele, když je navždy odříznut od pramene, z něhož čerpal a jenž mu teď připadal téměř jako důkaz existence – být to byl důkaz vágní a nezřetelný.

Přijel do Mnichova vlastně proto, aby si uspořádal myšlenky, případně aby je zapsal: jenže se zdálo, že každá taková možnost je mu už odepřena... v tomhle městě se tehdy svým začátkům ještě víc vzdálil.

A tak začal každou noc chodit na mnichovské Hlavní

nádraží: v době kolem dvanácté, kdy pomalu utíchal hlučný provoz a velká a chladná hala se už vyprazdňovala, tam byl jistý stánek neustále v obležení těch, kdo stejně jako on nedocházeli mezi čtyřmi stěnami klidu... tedy pokud nějaké čtyři stěny měli. Od toho stánku dohlédl na časy odjezdů zobrazené na nástupištích, a zatímco pil, upřeně hleděl na jména avizovaných cílů, které tak dobře znal: *Lipsko Hlavní nádraží* nebo *Berlín Hlavní nádraží*. Anebo se tam objevovaly jen příjezdy těch vlaků... Jednou v noci byl svědkem příhody, na kterou nedokázal přestat myslet. Tu událost si taky poznamenal, byl to jediný písemný výtěžek jeho mnichovského pobytu. - Z jednoho z posledních, kolem půlnoci přijíždějících vlaků se na nástupiště vysoukal mladý muž, a sotva ucítil pevnou půdu pod nohama, vyhodil obě ruce do výše a spustil příšerný povyk, jímž na sebe okamžitě soustředil veškerou pozornost. Vykročil směrem k východu, pohupoval skrovnými zavazadly a do rytmu kroků - imitoval přitom pochodový krok: jednou nohou rázně dupl na betonovou zem a ohnuté koleno druhé nohy zvedl až k hrudi - pořád dokola vyřvával: *Pryč s NDR... pryč s NDR!* - C. okamžitě věděl, o jakou specialitu tady jde: ten, co dělal takový kravál, vyjel, byl to tedy jeden z těch, komu se povedlo dostat se na základě žádosti o výjezd nebo po podobně vysilující proceduře přes hranice a pak až do Mnichova. A teď popustil uzdu svému pocitu svobody a dal mu pod mírumilovnou střešou mnichovského nádraží s hlasitou ozvěnou průchod. Když s hulákáním dospěl až ke kioskům s pitím, bylo vidět, jak se začínají rojit policisté. Rychle ho obstoupili a přemohli. Ještě když ho odváděli s rukama zkroucenýma za zády, dál se rozléhal halou jeho ječivý hlas: *Pryč s NDR... pryč s NDR!*

Při téhle scéně se C. začal cítit na nádraží nepříjemně. Koupil si u stánku láhev vodky, skočil do taxíku a nechal se dovézt do svého nocležiště.

Ten výstup mu nešel dlouho z mysli; a za nějakou dobu se podobné scény začaly množit možná na všech nádražích ve Spolkové republice. Už určitý čas byly noviny plné zpráv o tom, jak záplava mladých občanů „socialistického státu“

u nich na druhé straně podává hromadně žádost o výjezd, psalo se o utečencích na velvyslanectví v Budapešti a v Praze i o tom, že režim jich musí nechávat odejít pořád víc. Výraz „vystěhovalecká vlna“ se vyskytl už dřív, ale nikdy to nebylo podloženo tolika skutečnými událostmi. A s NDR se tady zacházelo tak opatrně, že každého muselo trknout, že na druhé straně probíhá zcela zjevný rozklad. Pokud se mluvilo o projevech rozkladu dřív, považoval C. takové domněnky vždycky za zbožné přání. Ale teď tu byl ten nový sovětský generální tajemník, který říkal věty, jež už nebylo možné přeslechnout: Kdo přijde pozdě, toho život potrestá... zcela jistě to bylo myšleno jako kritika do vlastních řad, ale v NDR měla taková slova bezesporu velkou váhu. Pro hodně lidí to tam muselo znít dokonce jako rozsudek smrti.

C. si v souvislosti s tím křikem na nádraží vzpomněl na jinou drobnou příhodu, jež mu připadala příznačná: Když byl jednou nucen přenocovat ve věznici v A. - v krajském městě končiny, ze které pochází -, bylo mu hned jasné, že v té díře, do které ho strčili, nedokáže zamhouřit oko. Pravděpodobně to byla cela určená k vystřízlivění, všude kolem byly patrné známky katastrof, které takový proces vždycky doprovázejí... V NDR, pomyslel si C., je závislost na alkoholu nerozlučně spjata s určitými představami, a proto tam ani v případě spisovatelů a umělců neplatí, že se dostali na scesti, když ubíjejí čas chlastem. Cela, jejíž dveře za ním s rachotem zapadly, pozůstávala z několika krychlových metrů ohavného puchu, její součástí byla pryčna, rozviklaný stůl a nakřáplá záchodová mísa, jež stála v louži blátivé břečky a jejíž splachování nešlo zastavit. Na zdi za pryčnou se táhla až k zemi dlouhá stopa po zvracích, teď už zaschlých; v mdlém světle pětadvacetiwattové žárovky bylo vidět, že stěny pokrývají nesčetné nánosy nedefinovatelného neřádu, nejspíš lidské výkaly, stříkance krve a bezpočet vyrytých nápisů, zpráv a adres. Měl tak celou noc co číst. Hned jeden z prvních sloganů, které si přečetl, šel rovnou k věci: *At' žije kapitalismus.*

Druhou část té věty slyšel dnes na nádraží. Takže znal prakticky celou myšlenkovou výbavu mladých občanů NDR.

Měl pocit, že si vzpomíná, jaká škodolibost se ho zmocnila, když tu větu četl. Jenže teď mu vytrysklo z očí pár pozoruhodně teatrálních slz, jímavé divadlo na mnichovském nádraží v něm probudilo cosi jako stesk po domově. A takový stesk po domově musel zažít, aby konečně porozuměl svému vlastnímu *příchodu* na Západ. V tom okamžiku se rovněž C. zařadil mezi autory Spolkové republiky, co roní slzy do piva...

Tohle bylo totiž napsáno v kulturní příloze jedněch velkých novin, která čas od času peskovala spisovatele Spolkové republiky, naštěstí jí však obvykle nikdo nevěřil ani slovo. Také C. jen potřásl hlavou, vychrstl naslazené pivo do výlevky a dal si natočit další.

Následující večery se vydával na nádraží se sbalenou taškou; vkládal naději už do jediné možnosti: hledat spásu v útěku a v návratu do Norimberka. Došel vždycky jen ke kiosku před nástupišti. Když byly všechny spoje pryč, nastal čas vyrazit k nocležišti s novou láhví vodky; taška mu sloužila pouze k tomu, aby *materiál* nepozorovaně dopravil do mnichovského bytu... náhle pochopil, co to znamená, když alkoholik označuje kořalu za „*materiál*“. Vždycky doufal, že klíč, který schovával pod rohožkou, už nenajde. Znamenalo by to, že se zase objevil přítel, kterému byt patří; musel by se vystěhovat a skutečně by mu nezbylo než odjet do Norimberka. Klíč ale pořád ještě ležel pod lýkovou rohoží u prahu; když ho vylovil, byl na tom už tak, že se musel čelem opřít o zárubeň, aby neupadl.

Prázdné láhve, které stály v kuchyni vedle kbelíku na smetí, se ještě daly snadno počítat: jestliže to skutečně bylo tak, že na jednu láhev vodky potřeboval dva dny - anebo lépe řečeno: že každý druhý den potřeboval novou láhev -, pak tu byl dvanáct dní. Možná že mezi ně nezapočítal několik láhví, které už vyhodil do popelnice, nadto spoustu piva a to, že několikrát hledal záchranu i v láhvi s vínem. Pokud správně počítal, bylo už několik hodin 22. prosince... ale možná že už bylo 23. prosince. Předsevzal si, že na Štědrý den s chlastem přestane, a tak se nesměl zmýlit v datu... třeba ale bude mít

kiosek na nádraží o štědrovečerní noci zavřeno. Štědrý den měl být pro něho jakýmsi předělem; začal najednou věřit na Štědrý den jako na Ježíška...

Ten rok, co mu dali vízum, tedy skoro před dvěma lety (ptal se sám sebe: jsou to skutečně už dva roky?), obdržel od jedné literární společnosti docela vysoké měsíční stipendium, pak zažádal o prodloužení a i to dostal. Na účet mu pak nabíhaly peníze, které ani nemohl utratit. A taky vyhrál vysokou sumu peněz v jakési literární soutěži; ostatní účastníci mu ji záviděli... Ostatně oprávněně, říkal si; dospěl k názoru, že většina autorů v posledním kole soutěže předčítala lepší texty než on. Býval by tedy mohl ty roky žít téměř bezstarostně a psát novou knihu... nešlo to, stalo se s ním něco podivného, pro co bylo tisíc vysvětlení, ale žádný skutečný důvod. A peníze se mu zatím doslova rozplývaly mezi prsty...

Na peníze nesměl ani pomyslet, při slově *peníze* jím okamžitě začala lomcovat panika, která se dala překonat jen alkoholem. Příčinou té paniky byl téměř nepopsatelný stud... Co udělal? Neudělal nic, a právě to nicnedělání v něm vyvolávalo onen pocit studu. Pobral peníze, pobral stipendia a literární ceny, a pak ustrnul a přestal psát. Někdy, když byl hodně opilý, doufal, že je už mrtvý... jedině jako mrtvola bylo možné vystoupit z finančního koloběhu společnosti. Jenže nikdo neví, jestli ten děsivý pocit studu nepotrvá i tehdy, až bude člověk po smrti, to se neví přesně...

Z Mnichova jede do Lipska ještě jeden noční vlak, říkal si. A je tam až ráno... anebo se mylím a ten vlak vyjíždí až z Norimberka? O Norimberk by nesměl ani pohledem zavadit, kdyby náhle uprostřed noci mizel ze Spolkové republiky Německo. Kdyby zmizel, bylo by to, jako by náhle umřel. Jak to, že nebyl s to udělat ani krok od toho stánku a podívat se na odjezdy vlaků? Třeba by ho na hranicích bez komplikací pustili, pořád ještě má východoněmecký pas, třeba by si vůbec nevšimli, jak dlouho je vízum už prošlé. Ale pravděpodobně by mohl překročit hranici dokonce se západoněmeckým pasem, který samozřejmě taky má... kdyby jednou spadl do té

endérácké klece, byl by zase tam, kde dřív. A pro Spolkovou republiku navždy ztracen a po smrti...

Vymyslel si dokonce jakýsi účel svého pití, k němuž bylo skutečně zapotřebí vytrvalosti: chtěl se vrátit do NDR bez peněz. Peníze měly stačit tak akorát na jízdenku... jen na cestu tam. Snad ještě pár stomarkovek pro matku, ale jinak ani fenik navíc. Úřady by si ho bezpochyby podaly, kdyby se tam zase vrátil. Nemohl vyloučit, že někteří z úředníků, kteří mu chtějí škodit, a takových je celá řada, usoudí, že „opustil republiku“. Tak zněl zaběhnutý termín pro lidi, kteří té zemi nedovoleným způsobem ukázali záda; klidně by se toho někdo mohl chytit, tuhle skutkovou podstatu naplňoval víc než dva roky. Podpořit hospodářství NDR devizami, byť částkou sebeskromnější, byla pro něho hrůzná představa, a nehledě na to, vlastnit západní měnu by bylo mimořádně neblahé, pokud by tam u nich, na druhé straně, chtěl ještě jednou začít. Jestliže se návyku na tyhle peníze nezbaví, dříve či později zase naváže kontakty se Západem. A zase zapadne do koloběhu studu... a kdyby se čertu zachtělo, zase by mu třeba někdy znovu dali vízum...

Klíč ležel každou noc poslušně pod rohožkou, byt mu byl pořád k dispozici a zdálo se, že to tak půjde donekonečna. Seděl pod lampičkou, s námahou vyprazdňoval láhev vodky a při tom koukal z okna na blyštivou fasádu kancelářské výškové budovy, která vyrůstala před jeho oknem. Přestože se jeho žaludek vzpíral, pil vytrvale dál, dokud se nerozednělo a venku se nezačaly snášet velké vločky mokrého sněhu. Pak zhasl a odplížil se do vedlejší místnosti, jako po těžké práci, kterou pořád ne a ne dokončit, a uložil se ke spánku.

Ještě než alkohol úplně zastaví rotující soukolí myšlenek v mé lebce, pomyslel si, chtěl bych si představit to ráno svého příjezdu do Lipska. Třeba se už skutečně neprobudím a pro ten případ si chci s sebou vzít do hrobu aspoň obrázek toho města. Ráno zalité sluncem, protože fantazii o novém návratu a začátku může udržet při životě jen pomýšlení na světlo. - To, jaké člověk uvidí, když brzo ráno přijede na lipské nádraží...

Jakýsi přísvit tam v nádražní hale uviděl ještě v polospánku; světlo, které rozezná jen člověk, který nádraží přesně zná a má dost času, aby ho pod obří klenbou odhalil. Postřehne je jen ten, kdo se nestará o všeobecnou depresi, jež tu v době časných odjezdů převládá. Jinak si nikdo z ospalého zástupu lidí, kteří jsou už taky na nohou, světla nevšimá, nevnímá to mihotavé jiskření, jež přechází v řeřavý lesk, tu zářící špínu v téhle katedrále, kterou už čtvrt století nečistili. Nahoře pod střechou se vznítí nejdřív: opar, kouř, pára a prach, výdechy člověka a stroje. Nic z toho čekající lidé nevidí, vypouštějí vzduch z úst a třesou se zimou, je to něco jiného než stísněný prostor v tramvajích a autobusech, které je sem dopravily. Zástupy lidí vydechují, vypadá to, jako by se v tramvajích všichni jen nadechovali, aby si během komprese svých už neidentifikovatelných těl zjednali co nejvíc prostoru. Teď jsou na půlhodinku volní a vydechují, zbavují se spotřebovaného kyslíku, až pod nádražní klenbou kypí mlžný opar; záhy se už ale rozjedou vlaky, které je rozvezou na jejich pracoviště. - Ten člověk, který zbyl na nádraží skoro sám, se odloučil od pracujících mas už před pár lety, a byl to krok do nejistoty, zbyla v něm z toho jakási úzkost, jako by vystoupil z lidské společnosti, podobně jako z nějaké strany.

Četli mu kvůli tomu levity. Přátelé, které míval, chodili dál do svých závodů a dál pracovali, a přesto se možná stali lepšími spisovateli, říká si kolikrát. A on v nich ztratil přátele. - Teď postává na široké plošině před začátkem nástupiště, zhruba uprostřed mezi východním a západním východem, a nádraží je téměř prázdné; většina ranních vlaků za vzrušeného brebentění tlampačů vyjela a lidské zástupy vzala s sebou. Teď sleduje dlouhé prázdné kolejnice až k výjezdu z nádraží, kde se vějíř kolejí rozbíhá do všech stran. Tato polokruhová brána, výjezd, v té dálce docela malá, je nyní naplněna ostrým světlem. A od půlkruhu - podobajícího se rannímu vycházejícímu slunci, jehož je zatím vidět jen půl - se pod klenutou střechou nádraží táhne devět světelných pruhů, stále se rozšiřujících až k místu, kde stojí pozorovatel, a ještě dál. Jsou to skleněné segmenty v klenbě dosud propouštějící

světlo a vypadá to, jako by slunce stoupající z temnoty vysílalo dlouhé vzhůru se deroucí paprsky. Slunce ozařuje nádraží jako světlo v katedrále. Těch paprsků je devět, to je magické číslo. A vlaky tím sluncem projížděly do volného prostoru a v tom v oslňujícím světle se vytrácely.

Jak se mu vůbec vedlo po ten mnichovský čas? – A jak v dalších městech, z nichž už si vybavuje nejvýš jména a před očima má už jen jejich nádraží... Věděl, že sice v těch městech pobýval, ale že mu zůstala podivným způsobem uzavřena. Postrádal tenkrát schopnost vnímat, a když přemýšlel o příčinách tohoto fenoménu, napadalo ho všechno možné: alkohol, jenž mu kalí zrak, neschopnost navazovat kontakty, absence kontaktů, nedůvěra vůči sobě samému a z toho vyplývající ztráta orientace.

Skutečnost mu krok za krokem unikala... stál mimo ni, skutečnost ho nepřijímala, nebyl schopen si skutečnost přisvojit... nevěděl, jak si to vysvětlit. Skutečnost ležela za zdí, ustavičně si jakousi zeď nesl před sebou. A jelikož ta zeď nebyla z betonu, ale šlo jen o pocit, vědomí, anebo jen o pocit skrytý pod vědomím... jelikož ta zeď nebyla skutečná... zdálo se, že tím méně je možné ji zbourat. Nedokázal tu zeď odstranit, a pokud by byl chtěl svůj stav změnit, mohl odstranit jediné sám sebe.

V tomto rozpoložení začal pátrat po svých vzpomínkách, uchyloval se k nim z podivné nouze, jako by neměl k dispozici už nic jiného než nějakou vetchou vzpomínku... a začal kolem sebe kupit poznámky, malé papírky s útržky vzpomínek; když si pak o den později přečetl nezřetelné, pod vlivem alkoholu naškrábané věty, zpravidla je vyhodil: způsob, jakým byly psány, svědčil o zakřiknutém cynismu, který mu připadal nesnesitelný...

Ale vždyť přece i ve městech na Východě mu chyběla skutečnost, v Lipsku, Drážďanech, ve východním Berlíně... je to vidět už z toho, jak matné jsou jeho vzpomínky. A teď snad pro něho přestanou ta města existovat úplně... Anebo z nich zbudou jen fantastické spirituální útvary z minulosti, v níž už nepoznává nic z té své... virtuální útvary, které jeho alkoholem drásaný mozek už jen stěží dokáže vyvolat z paměti?

Už se v těch městech neviděl – stejně tak jako se neviděl ani v těch nových městech, západoněmeckých –, ve východoněmeckých městech byl přízrakem, pouhá náhoda, dočasná figurka; možná že si tehdy ani nikdo nevšiml, že už tam není. Bude o tom muset napsat... kéž by mohl, až jednoho dne bude schopen zase psát! Ale stále častěji měl podezření, že bude moct psát právě jen v tamtěch městech...

S těmi městy je to tak, říkal si někdy, jako na konci druhé světové války. Byla vymazána z povrchu zemského, nikdo nevěděl, jestli se ještě někdy dokážou vzpamatovat. Budou moci, pokud vůbec, žít dál jen jako jiná města... A bylo to téměř, jako by se jeho myšlenky na tom konci války zastavily: tenkrát vzniklo jeho vědomí, jeho pohled na svět... a teď byla pro něho ona města vymazána z povrchu zemského ještě jednou, a podle všeho ještě účinněji než po kobercovém bombardování. Účinněji, protože jejich vymazání ho zastihlo v okamžiku, kdy postrádal jakoukoli vnitřní pevnost. Dokázaly to jedny státní hranice (státní hranice od doby, kdy mu vypršelo vízum, nepřekročitelné), zeď, nepřístupné pásmo byrokratických nařízení. O tom je třeba napsat, úplně jedno jak...

Co mu vlastně bránilo, aby se do toho pustil? – V neposlední řadě okolnost, že se od něho odvrátila jeho přítelkyně Hedda. Dala se na útěk... přesněji se o té věci nechtěl vyjadřovat. Nebylo to poprvé, a čím naléhavěji, čím zoufaleji se pokoušel s ní znovu navázat kontakt, tím na té distanci trvala rezolutněji. Zmizela... zjevně se zdržovala v Mnichově, když se ale objevil v Mnichově, už zase byla tatam. Ne, nebylo to poprvé, co mu řekla (anebo co mu dala vzkázat), že potřebuje čas na rozmyšlenou, že ji má na přechodnou dobu nechat na pokoji. A že je přesvědčena o tom, že by se měl i on zamyslet...

Přechodně, to je to slovo, takhle žije už pěkně dlouho. Neztrácel hlavu, jen když pil; ona ale říkala, že se nemůže dívat na to, jak se snaží alkoholem zničit...

Je to ta nejbabělejší metoda, jak se zabít, vmetla mu Hedda do tváře. Alkohol nesnášela. Způsobil to její ruský otec, celé své dětství byla totiž nucena přihlížet, jak pije. Důsledkem téhle podívané byl nejen její odpor k alkoholu a k pijákům,

ale také už navždy těžko potlačitelná nedůvěra vůči takzvané ruské povaze, ať se tím myslí cokoli, k té povaze, jež jí byla pochopitelně také vlastní. Hedda nebylo její skutečné jméno, byl to pseudonym; vybrala si ho, protože jí to poradilo její nakladatelství. Její pravé jméno je prý pro knižní přebaly, které mají povzbudit německé čtenáře ke koupi, příliš komplikované.

Také C., řekla mu, potřebuje bezpodmínečně čas na rozmyšlenou, musí zvážit, jestli s ní chce skutečně žít. Zjevně to neví. A to prý má za následek, že to už přesně neví ani ona sama. A ať uvažuje o tom, jestli opravdu pije jen proto, že momentálně nemůže psát - jednou to tak vysvětloval -, anebo naopak nemůže psát, protože tráví čas už jenom pitím.

Ještě víc je třeba uvážit následující věc, pokračovala. Možná že není s to psát ani tehdy, když žije s nějakou ženou, popřípadě si něco takového namlouvá. A nejenom se ženou, možná že vůbec nesnese blízkost druhého člověka, když chce psát...

Jenže my vůbec nežijeme spolu, bydlíme každý zvlášť, namítl.

Naštěstí! zvolala Hedda.

Tehdy v Mnichově by býval o těchto věcech skutečně uvažoval, dokonce je možné, že právě proto tam jel. Možná by byl dospěl ke stejným závěrům... byly by to pro něho těžko snesitelné myšlenky. Jistěže, už dřív takové věci promýšlel, ale proč vlastně tomu tak je? Proč nesnáší ničí blízkost? Protože v přítomnosti někoho jiného je pro psaní zapotřebí argumentů? Na co ale člověk jen tak sedící u svého psaní a chovající se poměrně tiše potřebuje argumenty, proč musí své psaní ospravedlňovat? Nikdy pro ně neměl žádné argumenty, a už vůbec ne uspokojující. Argumenty přímo volají po námitkách; námitek měl po ruce vždycky víc než dost, stačilo si jen vybrat. On sám byl přímo napěchovaný námitkami a nesouhlasem.

V Mnichově byl jen sám se sebou, a přesto nepsal. Mohlo ho přinejmenším napadnout, že Heddě, jež sama píše, nepotřebuje uvádět žádné argumenty. Nepsal, protože stál sám sobě v cestě, to byl celý ten důvod. Ze zdánlivě nicotné příčiny

došlo mezi nimi předtím k rozeprá, z níž se vyvinul konflikt, zkouška odolnosti jejich vztahu: zapomněl na Heddiny narozeniny, mohl za to alkohol. Při výměně názorů ho Hedda požádala, aby ji nechal nějakou dobu o samotě; zlé na tom bylo, že nechtěla říct, jak bude ta lhůta dlouhá.

Za těch ponurých dní v Mnichově si připadal jako trestanec, kterého poslali na neurčitou dobu do vyhnanství: kdy ta doba skončí, závisí na jeho chování... jenže jak se chovat, nevěděl. Čím víc pil, tím víc ho ovládal pocit, že je vyvrženec... je zatracen navždy, navždy bude trčet ve svém vyhnanství. Ochromující zděšení, tímto pomyšlením přizívané, mohl zkrátit jen alkohol...

Konec jeho pobytu v Mnichově byl zmatený; nijak k tomu sám nepřispěl, ale hrál v tom cosi jako hlavní roli, tím tenhle konec naprosto odpovídal jeho povaze. V paměti mu uvízlo několik ostrých, téměř křiklavých obrazů, ty však jen vyčnívaly z dlouhých pasáží ponořených v mlze, bez souvislosti a prakticky bez možnosti uvést je do nějaké uspořádané posloupnosti. - Vzbudilo ho zvonění telefonu, a tak se ještě omámený spánkem vyhrabal z postele. Kdyby se ho jako úderem blesku nezmocnila naděje, že volá Hedda, že to ona se ho už hodnou chvíli snaží dostat k telefonu, vůbec by k aparátu nešel. Už zase se setmělo, bylo pozdě odpoledne, v místnosti bylo jak v márnici. - Jsem v Mnichově! připomněl si; tohle byla každý den první věta, kterou si řekl. První, co vždycky pocítil, byla šílená bolest hlavy, a aby se s ní mohl vypořádat, nechal si v láhvi vždycky ještě nějaký zbytek pití, tak tři čtyři centimetry. Zoufale hledal po všech třech pokojích telefon, který ne a ne přestat zvonit; konečně měl sluchátko v ruce a ohlásil se.

Do ucha mu pronikl ženský hlas, říkal nějaké věty, které nejevily snahu skončit, a navíc hovořil příliš rychle. Nebyla to Hedda. Až po chvíli mu došlo, že ta osoba mluví o něm, že u aparátu je žena jeho známého, v jehož bytě se zdržuje. - Bohužel se bude muset odstěhovat... z bytu samozřejmě... bohužel ještě dnes, nedá se s tím bohužel nic dělat! Ale samozřejmě jen dočasně...

Cože? řekl jen.

Jen dočasně! Na přechodnou dobu, jen přes svátky, možná do začátku ledna. Její muž se vrátil ze služební cesty, už dopoledne. A ustavičně mu volal, jenže nikdo nebral telefon. Teď už je na cestě do svého bytu... dohodli se přece, že se na Štědrý den vrátí. Je jí to líto, říká si, jestli to všechno není trochu moc narychlo... jestli to pro něho není moc velký malér.

C. si na tu dohodu ohledně Štědrého dne vzpomínal jen matně. - Nic se neděje, řekl, já si mezitím spakuju věci.

Tak naspěch zase skutečně není. Nechce se třeba ještě stavít, aby něco pojedl, než pojedou na tu kliniku? Její muž s ním už jistě mluvil... anebo snad nemluvil? Ne? A je, tak to je fakt trapas! Tak tedy... její muž se velmi dobře zná s jedním doktorem z té kliniky, to přece ví... A ten doktor projevil ochotu ho ještě dnes přijmout, o tom přece musí vědět! Neví? Ale souhlasí s tím? Samozřejmě že tam musí jít naprosto dobrovolně, teda na tu kliniku. Je přesvědčena, že je to tak správné... Hedda by to taky jistě považovala za správné. Její muž s tím problémem ohledně alkoholu lékaře obeznámil, a ten potvrdil, že věc je dosti na pováženou.

Mluvila jsi o tom s Heddou?

Zaručeně to bude pokládat za správné, na to se můžeš spolehnout.

Co je to za kliniku?

Speciální klinika, jedna z nejlepších, jaké v Mnichově jsou. Bude se tam mít v každém ohledu dobře, odpočine si tam. Může zůstat, jak dlouho bude chtít.

Klinika, kde se léčí závislosti? zeptal se C.

Její muž se dopodrobna informoval a od toho lékaře, mužova přítele, se mu dostalo ubezpečení, že C. může ústav kdykoli zase opustit.

Když mě o tom tak ujišťuješ, asi to tak skutečně bude, poznamenal C.; v témže okamžiku se ozval zvonek u dveří a on zavěsil.

Její muž byl tu a hleděl na C.; z rysů jeho tváře se dalo vyčíst sebeovládání.

Tvoje žena mě už před tebou varovala, řekl mu C. na uvítanou.

Tak to jsem rád, že jsi ještě tady, poznamenal, a jeho hlas zněl poněkud ironicky. Přítel podnikl krátkou obhlídku bytu, pak konstatoval: tak ty už máš sbaleno! Měli bychom si skutečně raději pospíšet, koneckonců je čtyřiadvacátého prosince.

Mám sbaleno už měsíc, ujistil ho C.

Ještě tady ani celý měsíc nejsi, to nevíš? Přesto je mi líto, že to vyšlo zrovna na svátky. Ale právě proto tam budeš mít klid.

Svátky jsou mi ukradený, řekl C., vždycky na ně zapomenou. Do kterého sanatoria pojedeme?

Sanatorium, to je dobrý! Ta klinika se jmenuje *Haar*, teda Vlasy, a je dost známá. Uznávám, má trochu legrační jméno... Je na velmi klidném místě za Mnichovem.

C. si vzpomněl, že o *Haaru* už slyšel. Zeptal se: Je to ten blázinec, kde si vzal život spisovatel Bernward Vesper?

Ano... přítel překvapeně vzhlédl. Máš přehled! Dovezli ho tam... a je pravda, že nic hezkého o *Haaru* nenapsal. Sebevraždu spáchal až po přeložení do Hamburku. Ale tu kliniku v *Haaru* už dávno zmodernizovali, je teď prvotřídní...

Jeli nocí; na mnichovských silnicích nebyl žádný provoz, C. měl dojem, že město je vylidněné. Jeho přítel točil knoflíkem u rádia, ale na všech stanicích chytil vždycky tytéž ukňourané vánoční písně; C. zatím na sedadle pro spolujezdce několikrát usnul. Když se s trhnutím probudil, byl celý zmatený, bolesti vzadu v hlavě ustoupily. Přesto potřeboval delší čas, než si uvědomil, v jaké je situaci. Cítil se vystřízlivělý a bezbranný, vypnutý jako to rádio, už zase mlčící. - Zřejmě se oteplilo, stěrače hrnuly na okraj čelního skla mazlavou, kalnou směsí sněhu s deštěm. Jeli po okreskách lemovaných křovím a obnaženými schýlenými stromy; voda, kterou ve světle reflektorů pronikajících skrze cáry mlhy viděli kanout z větví, se třpytila jako podivuhodný organický sliz. C-ovi se zdálo, že je to nějaká děsivá krajina, končina mimo veškerou civilizaci; na silnici nepotkávali žádná auta. Měl taky pocit, že tudy jedou už příšerně dlouho, a pokusil se o vtip: Případá mi, že brzo budeme na hranicích...

Jaké hranice myslíš? zeptal se přítel.